

Arkest. D. 312/22.12.1994¹⁴

MAALAHTI, ent.PETOLAHTI,
Rimossbacken
röyksiötutkimukset 1974 ja 1975

Mirja Miettinen

SISÄLLYS

Sijaintitiedot.....	s 2
Johdanto.....	s 3
Aikaisemmat maininnat.....	s 3
Tutkimukset 1974-1975.....	s 4
Tutkitut röykkiöt:	
-röykkiö 9.....	s 4
-röykkiö 19.....	s 5
-röykkiö 135.....	s 6
Yhteenveto.....	s 7
Karttaliitteet.....	s 11-25
-luettelo.....	s 13
Kuvaluettelo.....	s 11-12
Dialuettelo.....	s 10-11
Kuvataulut.....	s 26-44

Sijaintitiedot:

KUNTA: Maalahti, ent. Petolahti (Petalax)
 KYLÄ: Nyby
 PAIKKA: Rimossbacken

pk 1242 08 NYBY
 x = 6966 26, y = 526 97, z = 24-26 m
 (alueen pohjoisosa)

RN:o 2:130,1:15,1:52 ym

OM. ks yleiskarttaa v:lta 1974

SKL luettelo: Petolahti n:o 1.

AIKAISEMMAT TIEDOT:

Röykkiöitä Rimossbackenilla mainitaan seuraavissa lähteissä:

- "Förteckning öfver rösen, förtecknade i Petalax av intendenten A.O. Heikel..1904".

- Edv. Cydenius 1883: "Kertomus Korsholman kihlakunnan muinaisjäännöksistä"; käsikirjoitus Ark os. arkistossa.

- A.M. Tallgren, 1912: "Berättelse om av undertecknad företagna arkeologiska undersökningar i Pörtom, Björndahls by, på den sk. Raineåsen"; käsikirj ark os. arkistossa.

AIKAISEMMAT LÖYDÖT:-

TUTKIMUKSET: 1974, 1975 kaivaukset ja kartoitus

KAIVAUSLÖYDÖT: KM 19817:1-16, 20

KUVAT

Neg n:o, 44991-44996, 45006-45053
 Kuvataulut, s
 Diat: 1644-1661, 2918-2951

KARTTALIITTEET, s 14-25
 luettelo, s 13

JOHDANTO

Syksyllä 1973 kääntyi Petalax hembygdsförening museoviraston puoleen ilmoittaen alueella olevista röykkiöistä ja toivoen alueen kartoittamista ja joidenkin röykkiöiden tutkimista liittyen v 1974 ruotsinkielisellä Pohjanmaalla vietettävään "fornminnesåret"- tapahtumaan. Kaivauksen suorittamiseksi luvattiin järjestää vapaaehtoista harrastajatyövoimaa, joka jo oli oma-aloitteisesti kartoittanut osan röykkiöalueesta ja siirtänyt alueelle tarkan korkeuspisteen (MKD N: E 577/IIIa/23.10.1973). Myöhemmin Svenska Österbottens Hembygds- och museiförbund(SÖHM) teki samansisältöisen aloitteen täydennettynä "fornminnesåretin" ohjelmalla (MKDN: E 409/IIIa/6.5.1974). Allekirjoittanut määrättiin hoitamaan tutkimuksia.

Ensimmäinen käynti paikalla ja alustavat neuvottelut tutkimuksista tehtiin toukokuun lopulla 1974. Tutkimukset aloitettiin 24.6.-7.7.-74 ja niitä jatkettiin seuraavana vuonna samanpituisella jaksolla; molempina vuosina tehtiin kaivausten ohella Petolahdella arkeologista inventointia, sillä mukana olevilla harrastajilla oli tiedossaan lukuisia kohteita, joita ei ollut aikaisemmin paikallistettu. Inventointikohteet käsitellään eri kertomuksessa.

Tavoiteena oli tutkia v. 1974 Rimossbackenilla 1-2 röykkiötä, jotta selvitetäisiin lukuisten mäenharjanteella olevien kivikasojen laatu ja ikä. Lisäksi oli tarkoitus raivata alueesta sopiva osa kokonaisuudeksi, jossa tyypilliset röykkiöt olisivat näkyvissä. Kaikkiaan alueella tutkittiin 1974-1975 kolme röykkiötä.

AIKAISEMMAT MAININNAT:

Topografisessa arkistossa on vanhoja tietoja, joissa esiintyy Rimossbacken-nimi Petolahdella. Ne ovat:

1904 A.O Heikel mainitsee luettelossaan Petolahdelta 27(29) röykkiötä, joista n:ot VII-XVII sijaitsevat " vid Ribacka skogsrå på västra sidan Rimossan l.Eldbandet". Paikallisten asukkaiden mukaan tämä tarkoittanee juuri nykyistä Rimossbackenia. Mäen nimenä on aikaisemmin esiintynyt myös muoto Rimoss Brandbacken. Heikelin mainitsemat Eldbandetin lähellä sijaitsevat röykkiöt n:o I-VI saattavat olla myös samaa aluetta. (Eldbandet on paikallisten asukkaiden mukaan ollut metsäpaloja katkaisemaan tehty avohakkuuvyöhyke, suo tms. alue). Suurista metsäpaloista esitettiin kaivauksen aikana useitakin tietoja, joista osa lienee vuosisadan alusta, jotkut kenties vieläkin vanhempia.

Edv.Chydenius 1883 mainitsee Rimossbacken-nimisellä paikalla nähneensä 14 röykkiötä, sekä suuria että pieniä. Hän toteaa myös joi-tain röykkiöitä kaivetuiksi.

A.M.Tallgren 1912 mainitsee myös Petolahden Rimossbackenin, mutta hänen kertomuksestaan ei käy varmasti ilmi, onko hän itse käynyt paikalla kuten Heikel ja Chydenius kaikesta päätellen olivat. Tallgrenin kertomuksen mukaan Rimossbacken on kuitenkin identifioidavissa melko varmasti juuri ko. alueeksi. Hän mainitsee, että tarinoiden mukaan olisi jostain Rimossbackenin röykkiöstä löydetty mm. pronssisolki "likt handtaget på en gammaldags kista" joskus 70 vuotta takaperin (eli n 1840-luvulla?).

Petolahdelaisen opettaja M.Brorsin tiedonantoon v:lta 1907 (top. arkistossa) sisältyy myös maininta lukuisista kiviröykkiöistä metsäisellä suosaarella. Hänen saamiensa tietojen mukaan mäeltä olisi löydetty vuosikymmeniä sitten esineitä, jotka olisivat olleet pronssisia solkia. Opettaja on itse nähnyt röykkiöt ja kertoo

muuallakin pitäjässä olevan samanlaisia "jättegafvar".

TUTKIMUKSET 1974-1975.

Yleistä:

V 1974 kävi ilmi että monet metsämiehet ja metsäpalstojen omistajat olivat nähneet röykkiöitä, joiden tarkoitus ja ikä eivät olleet tiedossa. Joidenkin tiedettiin kaivelleen röykkiöitä vuosikymmeniä sitten. Röykkiöitä ei kuitenkaan puutteellisten paikallistustietojen vuoksi ole voitu merkitä 1960-luvulla uusille peruskartoille. Petolahtelainen Vilhelm Söderberg oli kaivausten aikana keskeisiä tiedonantajia; hän kertoi mm. että hänen isovanhempiensa mukaan Rimossbackenin röykkiöitä oli kutsuttu nimellä "lappgravan".

V.1974 kartoituksen mukaan alueella on ainakin 222 erikokoista kiviröykkiötä. Myöhemmin (1993,1994) on käynyt ilmi, että ainakin pohjoispuolella on jonkinverran lisää röykkiöitä. Suuri osa röykkiöistä on pieniä, matalia ja maastossa hakkuujätteidien tai kasvillisuuden vuoksi vaikea erottaa. Kartalle, jonka tekoa johti rak.mestari Ole Storsved merkittiin vain selvästi erottuvat kohteet.

Kooltaan röykkiöt voi jakaa kolmeen ryhmään:

- 1) pienet, läpim. n 2-4 m; matalia, pyöreitä tai muodoltaan epämäärisiä, useimmat vaikuttavat kaivelemattomilta.
- 2) keskikokoiset, läpim. n 5-8 m; joukossa matalia, mutta myös selvästi muita korkeampia; muoto yl. pyöreä tai soikea; useimmat pengottuja keskeltä; useissa näkyvissä yksittäisiä hiekkakivilaakoja pinnalla.
- 3) suuret, läpim. n 10 m ja enemmän. Kaikkiaan tällaisia on 3 kpl alueen pohjoisosassa. Kaksi pyöreää isoa röykkiötä on pahoin pengottu keskeltä ja levitelty; näkyvissä runsaanlaisesti hiekkakivilaakoja. Kolmas isoista röykkiöistä on matala ja vaikuttaa eheältä; keskellä on iso kivilohkare; röykkiön koko 14x10m. Pääosa röykkiöistä on pieniä, keskikokoisia on n 20 kpl ja isoja 3 kpl. Mäellä olevien isojen maakivien viereen oli koottu kaikenkokoisia röykkiöitä. Rakenteita ei pinnalle juurikaan näkynyt. Kasvillisuuden vuoksi muotoa oli usein vaikea varmasti määrittää. Vain metsäpalstan 1:15 alueella, jossa puustoa raivattiin ja harvennettiin maanomistajan suostumuksella ja mukana olleiden paikallisen metsänhoitoyhdistyksen edustajien ohjauksessa, oli mahdollista määrittää röykkiöiden muoto ja koko tarkemmin. Tällä alueella sijaitsivat tutkitut röykkiöt n:o 9 ja 19.

TUTKITUT RÖYKKIÖT

V 1974 ensimmäiseksi tutkimuskohteeksi valittiin röykkiö n:o 9; se oli keskikokoinen, matala ja vaikutti eheältä. Aika ja työvoiman määrä asettivat osaltaan rajat tutkittaville kohteille. Toinen tutkimuskohde v 1974 oli samalla metsäpalstalla oleva n:o 19, pieni, matala ja kasvillisuudelta tuskin näkyvä muodostuma, joka kuuluu pienten röykkiöiden ryhmään. Myös kolmas tutkittu röykkiö n:o 135 oli keskikokoinen.

Röykkiö 9:

Sijaitsee harjanteen länsilaidalla, loivassa rinteessä, jonka alapuolella on suopainanne. Röykkiön pinta oli sammalen ja pienten kuusentaimien peittämä ja röykkiö vaikutti koskemattomalta. Kivet

olivat verrattain hyvin näkyvissä kasvillisuudesta huolimatta (ks kuvat).

Kasvillisuuden poistamisen jälkeen röykkiö paalutettiin 1x1 ruutuihin ja pinta vaaittiin. Röykkiö on kooltaan 5 x 6 m, suurin korkeus keskellä n 80 cm. Kaivaus alettiin piirtämisen jälkeen purkamalla ensin itäinen puolisko. Kivien välissä ei ollut maata kuin aivan pohjalla, 3-4 kivikerroksen alla. Keskellä oli yksi iso ja muutama isohko maakivi, joden ympärille muut kivet oli koottu. Alimmat kivet olivat karkeahkossa, soransekaisessa maassa. Isoimman keskikiven, "silmäkiven" koillis- ja itäpuolella maa oli ruskehtavaa, ja sitä voi pitää ihmistoiminnan vaikutuksesta värjäytyneenä. Tästä kerroksesta keskuskiven viereltä tuli esiin verrattain säännöllinen, tiivis, huolella melko tasakokoisista kivistä ladottu kiveys, jonka joukossa ja alla oli pieniä palaneita luusiruja ja hiilenpaloja. Kaikkiaan värjäytyneen alueen laajuus oli n 220 x 80 cm pohjoispuolella keskuskiveä ja n 120 x 60 cm sen luoteispuolella. Kivikerroksen alla maa oli koskematonta soraa. Röykkiön länsipuoliskosta ei löytynyt muutamaa hiilenmurua lukunnottamatta mitään, ei ladottua kiveystä eikä värjäytyntä maata.

Kaikkiaan röykkiö oli kasattu melko huolimattomasti isojen kivien ympärille. Reunakehää tai muita selkeitä rakenteita ei ollut havaittavissa; ainoa selvästi tehty oli em keskuskiven vieressä ollut, rajoiltaan epämääräinen kiveys.

Luusirujen ohella löytyi muutamia epämääräisiä kivenpaloja (iskoksia tai iskettyjä kiviä).

Tutkimusten jälkeen röykkiö koottiin takaisin: keskelle pohjalle pantiin mahdollista myöhempää identifiointia varten muovirasiassa muutamia nykykolikoita.

Röykkiö 19:

Röykkiö sijaitsee n 60 m NE tutkitsta röykkiöstä n:o 9. Röykkiö 19 oli ennen tutkimusta tuskin havaittava kohouma tiheässä kuusitaimikossa, jota harvennettiin raivauksen yhteydessä. Pieneksi rökkiöksi hahmotettu muodostelma päätettiin tutkia, jotta saataisiin selvyyttä alueen muihin vastaavannäköisiin muodostumiin. Lisäksi kysymys oli kohteesta, joka ehdittiin tutkia kokonaan käytävissä olevan ajan puitteissa. Turpeen ja humuksen poistamisen jälkeen esille saatiin selvärajainen n 3x4 m kokoinen röykkiö, jonka korkeus oli n 50 cm. Reunat olivat selvät ja verrattain jyrkät paitsi pohjoisen puolella, jossa sivu vaikutti sortuneelta. Mitään kaivelujen jälkiä ei havaittu. Röykkiön pinta vaikutti tasaiselta. Keskellä oli pienempiä kiviä, sensijaan reunoilla näkyi selvästi isompia kiviä.

Röykkiö paalutettiin 1x1 ruutuihin ja vaaittiin pinnalta. Kuvaamisen jälkeen purkaminen aloitettiin poistamalla pinnalta pieniä täytekiviä vähitellen. Seinämien isot kivet erottuivat helposti ja ne jätettiin aluksi paikoilleen. Pienistä kivistä (nyrkin-pään kokoisista) koostuva täytekiveys ulottui n 40-50 cm syvyydelle. Siinä ei ollut maatäytettä; N 40-50 cm syvyydellä tuli vastaan isommista kivistä olevaa kiveystä paikoin heikosti ruskehtavassa maassa. Maa oli samantapaista kuin röykkiössä 9, mutta ei yhtä selvästi värjäytyntä. Läiskikkään ruskean maan tarkkaa laajuutta ei voitu tarkasti määrittää; eniten sitä näytti olevan röykkiön länsiosassa. Pohjakivien alla oli puhdas karkea sora. Röykkiön keskeltä ei löytynyt mitään, ei edes hiiltä. Aivan selvää ei ole myöskään ruskean maan alkuperä; se saattoi olla maatuneen vainajan äännös.

On kuitenkin huomattavaa, että purettaessa reunoilta isommista kivistä huolella ladottuja = kylmämuurattuja seinämiä, ei ruskea maa

ulottunut seinämien alle. Tämä seikka voi tarkoittaa, että ruskea maa todella oli ruumishautauksen jäännös. Seinämien eli lähes suorakulmaisen kivireunuksen purkamisen yhteydessä todettiin, että rakenteeseen oli tarkoituksella valittu pitkänomaisia, ainakin yhdeltä sivulta litteitä kiviä, jotka oli huolella sovitettu toistensa lomiin, niin tarkoin, että purkaminen oli mahdollista paikoin vain tietyssä järjestyksessä, jotta kivet olisi saatu irti paikoiltaan. Reunassa oli lisäksi kolmea maakiveä käytetty rakenteessa hyväksi. Ehein ja parhaiten säilynyt seinämä oli eteläsvuonna; pohjoisvuonna se näytti sortuneen. Penkomisen jälkiä ei havaittu, joten sortuminen on voinut tapahtua jo varsin varhaisessa vaiheessa.

Vaikka rökkiöstä ei löydetty mitään, osoittaa huolellinen rakenne ja muoto mielestäni kiistatta, että kysymys on tarkoituksellisesta muodostelmasta, epäilemättä hautalatomuksesta, johon vainaja on haudattu polttamatta.

Kaivauksen jälkeen myös tämä rökkiö ennallistettiin.

Rökkiö 135:

Kesällä 1975 jatkettiin alueen tutkimuksia. Kohteeksi valittiin verrattain hyvin säilynyt rökkiö, jonka reunalla oli sammalen alla näkyvissä paikoin punaisia hiekkakivilaakoja ja selvästi ladottua seinämää. Toisena vaihtoehtoisena tutkimuskohteena oli rökkiö n:o 1; se oli kuitekin niin pahoin hajoitettu jo ajat sitten, että sen rakenteesta ja mahdollisista löydöistä ei ollut paljon odotettavissa.

Rökkiö 135 sijaitsee kapean aukeaksi hakatun metsäpalstan ja viereisen, vanhaa metsää kasvavan palstan rajan lähellä, pääosaksi hakkuuaukean puolella. Rökkiö oli hakkuujäteiden peittämä ja sen kokonaismuoto ja koko selvisivät vasta kun aluetta oli raivattu melko tavalla. Raivauksen jälkeen todettiin soikea n 8 x 5,5 m kokoinen rökkiö, jonka lounainen sivu oli melko jyrkkä. Keskellä oli pieni n 50-60 cm syvä, reunoilta sammaloitunut kuoppa, jota ei liene tehty aivan äsken.

Rökkiö paalutettiin kahden peruslinjan avulla 1x1 m ruutuihin ja jaettiin ristikkäisillä linjoilla neljään sektoriin. Pintavaikutuksen jälkeen jätettiin vain ristikkäiset linjanarut sekä peruslinjat paikalleen ja poistettiin vaaitusta varten pannut muut paalut. Tämän jälkeen poistettiin poistettiin turve ja sammal koko rökkiön alueelta. Esiin tuli rökkiökiveys joka oli päältä lähes tasainen. Sektoreissa A ja C oli reuna/seinämä muurimainen, loivasti alas levenevä/viisto ja kylmämuurauksella tehty. Pintakiveyksessä oli huomattavan paljon punaisia hiekkakivilaattoja. Kaivaus aloitettiin purkamalla ristikkäisten sektoreiden B ja C sisäkiveystä. Se koostui selvästi seinämärakenteen kiviä pienemmistä kivistä. Seinämän kivet jätettiin aluksi paikoilleen. Seinämä oli sortunut eniten B ja D sektoreissa, missä pinnan punaisia hiekkakivilaakoja oli "valunut" reunan ulkopuolellekin.

Profiilien piirtämisen jälkeen purettiin vastakkaiset sektorit. Pintakiveyksen paksuus, so kiverroksen, jossa punaista hiekkakiveä oli eniten, oli n 10-20 cm, sen alla oli pikkukivistä muodostuva täyte n 20-30 cm ja alinna isommista kivistä oleva pohjakerros n 30-40 cm. Reunoilla kerrokset olivat hiukan ohuempia, varsinkin sektoreissa B ja D, joissa kiveystä koossa pitänyt seinämä/muuri oli sortunut. Keskellä rökkiötä ei ollut havaittavissa mitään rakenteita. Alemmassa täyterroksessa, isojen kivien välissä oli selviä merkkejä voimakkaasta tulenpidosta: palaneita ja rapautuneita kiviä, hiiltä, nokea. Palonjäljet puuttuivat sensijaan

ylempää. Nokista maata oli tasaisesti koko keskustan pohjakiveyksen alueella, eniten sektoreiden A, B ja D keskivaiheilla. Näytti siltä, että isommat kivet röykkiön pohjakerroksessa oli koottu palonjälkien päälle. Kaikki nokimaa seulottiin, samoinkuin kaikki pohjamaa ja ympäröivän alueen kaivettu maa. Tulos oli kuitenkin hiilten ja palomaan lisäksi vain kaksi pronssisen renkaan tai spiraalisormuksen katkelmaa (KM 19817:20), jotka löytyivät vierekkäin tummasta palokerroksesta nostettaessa alimpia kiviä. Löytökohta on aivan röykkiön keskellä olleen kuopan vieressä, vaikka selvästi sen pohjaa syvemmältä. Onkin mahdollista, että röykkiössä kenties olleet muut metalliesineet on "poimittu" pois jo ennen tutkimuksia, ehkä jo 1800-luvun puolella. On myös huomattavaa, että kuoppa ei ulottunut palomaahan asti, vaan penkominen oli lopetettu kun isoja kiviä alkoi tulla vastaan.

Pinnan punaisten hiekkakivilaattojen lisäksi huomattavin piirre röykkiössä on muurimainen/seinämärakenne. Se on ollut n 40-50 cm leveä, n 60-80 cm korkea, soikea. Seinämä on luultavasti tarkoitettu näkymään ja siksi kivet on asetettu siihen suora puoli ulospäin. Seinämän hajoaminen oli todettavissa selvästi sektoreissa B ja D, jossa isot, pitkänomaiset ja litteät kivet olivat viistossa, osaksi kerroksittain raukeamisen jäljiltä (ks kuvat). Seinämää rakennettaessa oli joitain maakiviä käytetty hyväksi.

Seinämistä purettiin pohjaan saakka kaikki muu paitsi parhaiten säilynyt osa sektorissa C.

Hiekkakiviä oli pääasiassa pinnalla, jonkinverran yksittäisinä kiviinä syvemmilläkin. On kuitenkin selvää, että röykkiön pinta on ollut kokonaan punaisilla kivillä peitetty ja tarkoitettu näkymään.

Kaivauksen jälkeen röykkiö koottiin ulkoasultaan samanlaiseksi siten että rauenneet seinämät entistettiin varovasti säilyneen osan kaltaisiksi. Keskelle pantiin kivitäytteet samassa järjestyksessä kuin ne olivat olleet. Keskelle pohjalle pantiin muutamia nykykolikoita muovirasiassa identifioinnin avuksi.

YHTEENVETO

Rimossbacken on tyypillinen suuri röykkiöalue, joka on säilynyt kohtalaisen hyvin vaikeapääsyisessä maastossa soiden keskellä. Röykkiöt edustavat näillä korkeuksilla (n 22,5-27,5 m) tavattavia tyypillisiä matalia, pieniä ja pienehköjen röykkiöiden ryhmiä, joihin tyypillisesti kuuluu myös muutama muita suurempi, joskus hiekkakivilaatoilla peitetty röykkiö.

Tutkituista kolmesta röykkiöstä n:o 9 oli ehjä, keskikokoinen (5x6 m), muutaman suuren maakiven ympärille koottu, matala, rakenteeton. Pohjalla oli värjäytynyttä maata jossa oli tiivistä ladottua kiveystä ja sen alta ja joukosta tuli hiukan palaneita luunsiruja.

Röykkiö 19 oli samoin koskematon, vahvan sammaleen peitossa; kooltaan kuuluu alueen pieniin röykkiöihin (3x4m); selvärajainen, lähinnä suorakulmainen röykkiöä käsitti isoista kivistä kylmämuurauksella tehdyn matalan seinämän/muurin. Sen sisäpuolei oli täytetty pinnalta pienillä kivillä, jotka pohjalla vaihtuivat isommiksi. Pohjalla oli ruskehtavaa maata, mutta ei löytöjä eikä luuta.

Kolmas tutkittu röykkiö n:o 135 oli 8x5,5 m, soikea ja jo pinnal-

le selvästi erottuva sammalpeitteestä huolimatta. Keskellä oli vanha aartenetsijöiden kuoppa. Röykkiön pinta on ollut punaisten hiekkakivilaattojen peitämä; reunoilla on kylmämuurauksella tehty n 60-80 cm korkea, hiukan viisto muurimainen kehä, jossa isot, litteät kivet oli sijoitettu sileä pinta ulospäin. Kehän sisus oli täytetty hiekkakivikatteen alla pienenmmillä, pohjalla isommilla kivillä. Pohjakerroksessa oli selvät tulenpidonmerkit, palaneita kiviä, hiiltä, nokea lähes koko kehän sisäpuolisella alueella. Seulomisesta huolimatta luuta ei koko röykkiöstä löytynyt. Ainoa löytö oli kaksi katkelmaa pronssisesta spiraalisormuksesta.

Ajoittavien löytöjen puuttuessa röykkiöiden ikä voidaan määrittää alustavasti korkeusaseman perusteella. Rannansiirtymiskronologian perusteella em korkeusvyöhykkeellä sijaitsevat röykkiöt ajoittuvat yleisesti aikaan n 500 e Kr - Kr.synt.

Rimossbackenin röykkiöiden alareunojen korkeudet ovat: 25,05, 24,62 ja 26,38. Kun lisäksi otetaan huomioon maasto, on todennäköisin ranta, johon röykkiöt liittyvät, sijainnut n 22,5-23 m ymp vaiheilla. 22,5 m korkeudella kaakossa ollut Ribäckenin muinaislahti ja luoteessa auennut Petolahden ja Maalahden Storsjön välinen lahti ovat olleet Rimossenin salmen kautta yhteydessä vielä tässä vaiheessa. Tämän kapeikon rannalle ovat Rimossbackenin röykkiöt kaikkein todennäköisimmin tehty. Maankohoaminen aiheutti salmen maatumisen ja soistumisen, joka lienee maaston matalasta profiilista päätellen tapahtunut varsin nopeasti. Alue lienee jäänyt käytöstä, sillä alemmaa, n 20 m korkeuskäyrän tuntumasta ei Petolahden puolelta tunneta röykkiöitä; sensijaan niitä on pohjoisempaan Maalahden puolella mm. Storsjössä.

Rannansiirtymiskronologian perusteella Rimossbackenin röykkiöt voidaan siten ajoittaa todennäköisimmin viimeisille vuosisadoille eKr, siis esiroomalaiseen aikaan.

Sittemmin on vastaavanlaisia ja samanaikaisia röykkiöryhmiä ja röykkiöitä tutkittu muuallakin Pohjanmaan rannikolla. Petolahden röykkiöitä on käsitelty mm. seuraavissa julkaisuissa:

- Miettinen, M 1982: "Den förhistoriska tiden i Petalax. Petalax historia I:7-78".
- Miettinen, M 1986: "An Early Iron Age Cairn from Frönäsudden, Southern Ostrobothnia. Fennoscandia Archaeologica III:59-66".
- Miettinen, M 1989: "den österbottniska kustbosättningen under tidig metallålder ca 1000 BC-200AD. Bottnisk kontakt IV:99-107"
- Miettinen, M 1994: "Tidig metallålder i Österbottens kustland; nya arkeologiska forskningsresultat. Studier i Österbottens förhistoria nr 3: Järnåldern i Mittnorden:155-172".

Kaikkia kolmea tutkittua röykkiötä voi kiistatta pitää hautoina. Sensijaan röykkiökokonaisuutta ajatellen vaikuttaa todennäköiseltä, että kaikki röykkiöt eivät ole hautoja.

Kertomus kirjoitettu puhtaaksi vuosien 1974 ja 1975 kertomuskon-
septeista ja aineisto koottu aristoitavaksi raportiksi 1993-1994.

H:gissä 9.12.1994

Mirja Miettinen

KUALUETTELO

DIAT:kuv 1974 M.Miettinen

1644	röykkiö 9, sammalet poistettu,	NE:sta
1645	" "	SW:sta
1646	" "	SE:sta
1647	" "	N:sta
1648	" "	E:sta isolta kiveiltä
1649	r 8 ja 9	E:sta
1650	r 9 itäreunaa, linjat 2-4/D-E, kuv keskeltä	
1651	r 9, eteläreunaa, linjat 4-6/D-E, "	
1652	r 9, itäpuolta kaivetaan	S.sta
1653	r 9, "	E:sta
1654	r 9, keskuataa kaivetaan	N.sta
1655	r 9, itäpuoli lähes kaivettuna	NE.sta
1656	r 9, länsipuolta aletaan kaivaa	SW:sta
1657	r 9, silmäkivi kesk.länsiosaa kaiv,	SE.sta
1658	r 9, silmäkiven vier. tutkitaan	E:sta
1659	r 9, "	NW.sta
1660	r 9, kiveystä puhdistetaan	
1661	r 9, röykkiö entistettynä	NW:sta
1662	r 19, puusto raivattuna	S.sta
1663	r 19, "	S:sta
1664	r 19, "	E:sta
1665	r 19, palutettu, turve+sammal poist.	S:sta
1666	r 19, "	SE:sta
1667	r 19, keskustan täytekiveystä poist.	W:sta
1668	r 19, keskusta purettuna	NE:sta
1669	r 19, "	S:sta
1670	r 19, "	E:sta
1671	r 19, pohjaa tutkitaan	S:sta
1672	r 19, "	S:sta
1673	r 19, "	S.sta
1674	r 19, "	E.sta
1675	r 19, entistetään	SW:sta
1676	röykkiö 24	NW:sta
1677	Röykkiö 1	S:sta
1678	röykkiö 1	W.sta
1679	röykkiöt 21,20,13 (edestä lukien),	SE.sta

DIAT:kuv 1975 M.Miettinen

2918	r 135	yleiskuva	W.sta
2919	"	"	NW:sta
2920	"	"	W.sta
2921	"	"	E:sta
2922	"	"	N:sta
2923	"	kylmämuur.seinämää	W:sta
2924	"	keskustan kuoppa	
2925	"	raivattu ympäristö+r	NW:sta
2926	"	"	W.sta
2927	"	turvetta poistetaan	W.sta
2928	"	""	NE:sta
2929	"	""	NW.sta (hyvä)
2930	"	""	W:sta

2931	"	turve poistettuna	S.sta
2932	"	""	SE:sta
2933	"	""	E:sta
2934	"	päältä/puusta	SE:puolelta
2935	"	sektori C	SW:sta
2936	"	sektori C, + seinämää	SE.sta
2937	"	sektori D,	S-kulma
2938	"	""	W.sta
2939	"	pintakiveys B-D sektorit;huom hiekkakivet	
2940	"	sektori C,kylmämuur. seinämää,SW.sta	
2941	"	""	W.sta
2942	"	""	päältä
2943	"	sektorit A oik.,B vas.	NE.sta
2944	"	sektori A purettavana	N:sta
2945	"	sektori B purettavana	
2946	"	palokerros pr.sormuksen löytökohdalla	
2947	"	" sektori A-C:ssa	
2948	"	pohjaa tutkitaan,sekt A-C	W:sta
2949	"	"" "B-D	SE.sta
2950	"	röykkiö entistettynä	N:sta
2951	"	röykkiö entistettynä+peit, sammalilla,N:sta	

KUALUETTELO:

Negatiivit:kuv.M.Miettinen 1974,1975

44991	röykkiö 1	E:sta
44992	röykkiö 1	N:sta
44993	röykkiö 8	E:sta
44994	röykkiö 5	N:sta
44995	röykkiö 2	SW:sta
44996	röykkiö 27	W:sta

röykkiö 9/kaivauskuvat

45006	ennen raivausta	SE:sta
45007	r 9 etualalla ,taaempänä r 8 ja takana r 7 ison kiven vier	
45008	r 9 ennen paalutusta,risut raivattuna,NE.sta	
45009	r 9 ennen paalutusta	E.sta
45010	""	SW:sta
45011	paalutettuna	SE.sta
45012	paalutettuna	E.sta
45013	paalutettuna	WNW:sta
45014	työ alkaa itäisestä puoliskosta, SW.sta	
45015	"" "" ""	E:sta
45016	it.puolisko pohjaan kaivettuna	E.sta
45017	profiilileikkaus länteen;luunmurut ison kiven viereltä	
45018	luumurujen löytökohtaa tutkitaan	
45019	luumurujen löytökohta kiven vier, NW.sta	
45020	löntisen puoliskon luoteisreunaa tutkitaan	
45021	länt.puolisko tutkittavana, S:sta	
45022	"" ""	SW.sta
45023	länt. puolisko,kiveys paljastettuna, S:sta	
45024	länt.puolisko turpeen ja sammalen poist.jälkeen,S:sta	
45025	Petalax Hembygdsföreningin informaatiotilaisuus kaivauksella:rehtori Kurt Jern kertoo.	

röykkiö 135/kaivauskuvat

45026	ennen raivausta	E.sta
45027	""	N:sta
45028	""	NE:sta
45029	risut raivattuna	W:sta
45030	risut raivattu ,kuvan 45029 vino koivu kaadettu,W:sta	
45031	raivattuna;huom ladottu seinämäkiveys	W:sta
45032	raivattuna,turve paikoilaan	E.sta
45033	"" ""	S:sta
45034	"" ""	N:sta
45035	sektori A,ladottua seinämää,oik iso maakivi osa seinämää, NW:sta	
45036	sektorit A-C,ladottua seinämää,	SW.sta
45037	"" ""	SW:sta
45038	sektori C,ed.ladottua seinämää	W.sta
45039	sektori C,ladottua seinämää	W.sta
45040	sektori C,seinämää lounaasta ,yksityiskohta eheimmästä kohdasta	
45041	sektori B,purettavana,huom hajonneen seinämän jäännökset, NE.sta	
45042	sektori B,hajonneen seinämän/kehän itäpäätä, NE.sta	
45043	sektori B,yksityiskohta hajonneesta kehästä	
45044	sektori D,os.purettuna,profiili sekt D ja B välillä kesk ja oik, vas profiilia D ja C välillä	SE:sta
45045	sektori D,yksityiskohta profiilista keskellä r,	
45046	sektori C,prof. sektorin C puolelta, itään	
45047	sektori C,ladotun seinämän päällystä yläviistosta,W.sta	
45048	sektori D,etel.kulma,huom seinämästä hajonneet kivet viistosti pystyssä keskellä	
45049	sektorit D (etualalla) ja B osaksi purettuina,kuvassa Alfred Skog Petolahdelta.	
45050	sektori D,profiili länteen	SE.sta
45051	sektori A,pohjaa tutkitaan	
45052	sektori B,pohjaa tutkitaan	
45053	röykkiö ennallistettuna kaivauksen jälkeen	N:sta

Petalax, Rimossbacken/
kaivaukset 1974.1975

LUETTELO KARTTALIITTEISTÄ

1)ote peruskartasta 1242 08 NYBY	1:20 000	2.14
2)ote ilmakuvakartasta 1242 08 D, valokopio	1:10 000	2.15
3)yleiskartta röykkiöalueesta	1:1000	2.16
4)röykkiö 9, pintavaaitukset	1:50	2.17
5)röykkiö 9, tasokartta 1	1:20	2.18
6)röykkiö 9, tasokartta 2/pohjakerros	1:20	2.19
7)röykkiö 9, profiili I-II länteen	1:20	2.20
8)röykkiö 19, pintavaaitus	1:20	2.21
9)röykkiö 19, tasokartta	1:20	2.22
10)röykkiö 135, pintavaaitus	1:20	2.23
11)röykkiö 135, tasokartta	1:20	2.24
12)röykkiö 135, profiilit	1:20	2.25

K 1242 OS NYBY 1/1986

2 09 37 20 32 21 32 22

1525 -34m 00s 21° 30' 1526 1527 Nak = +8' 1528 Orrmossen

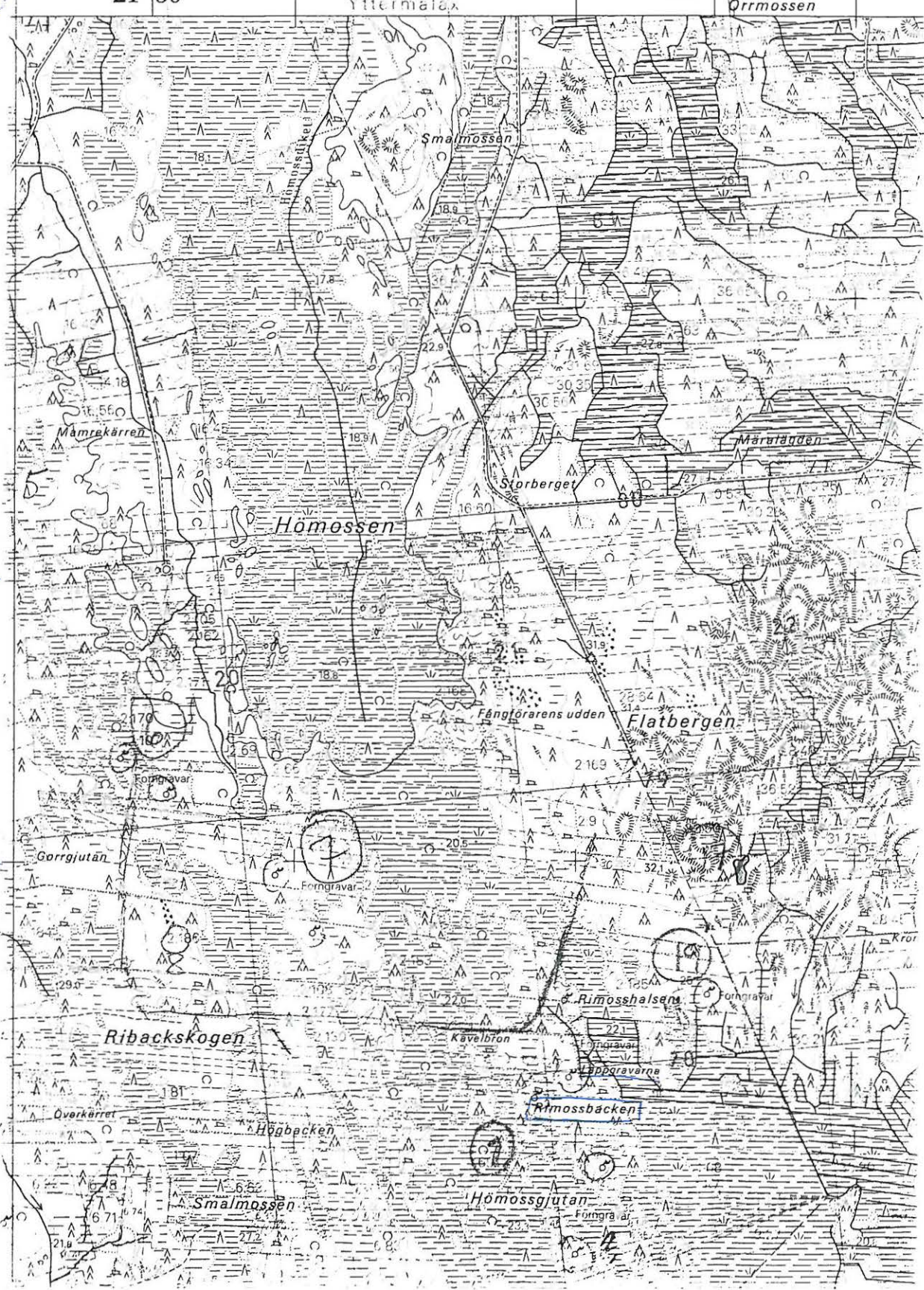
6970

6969

6968

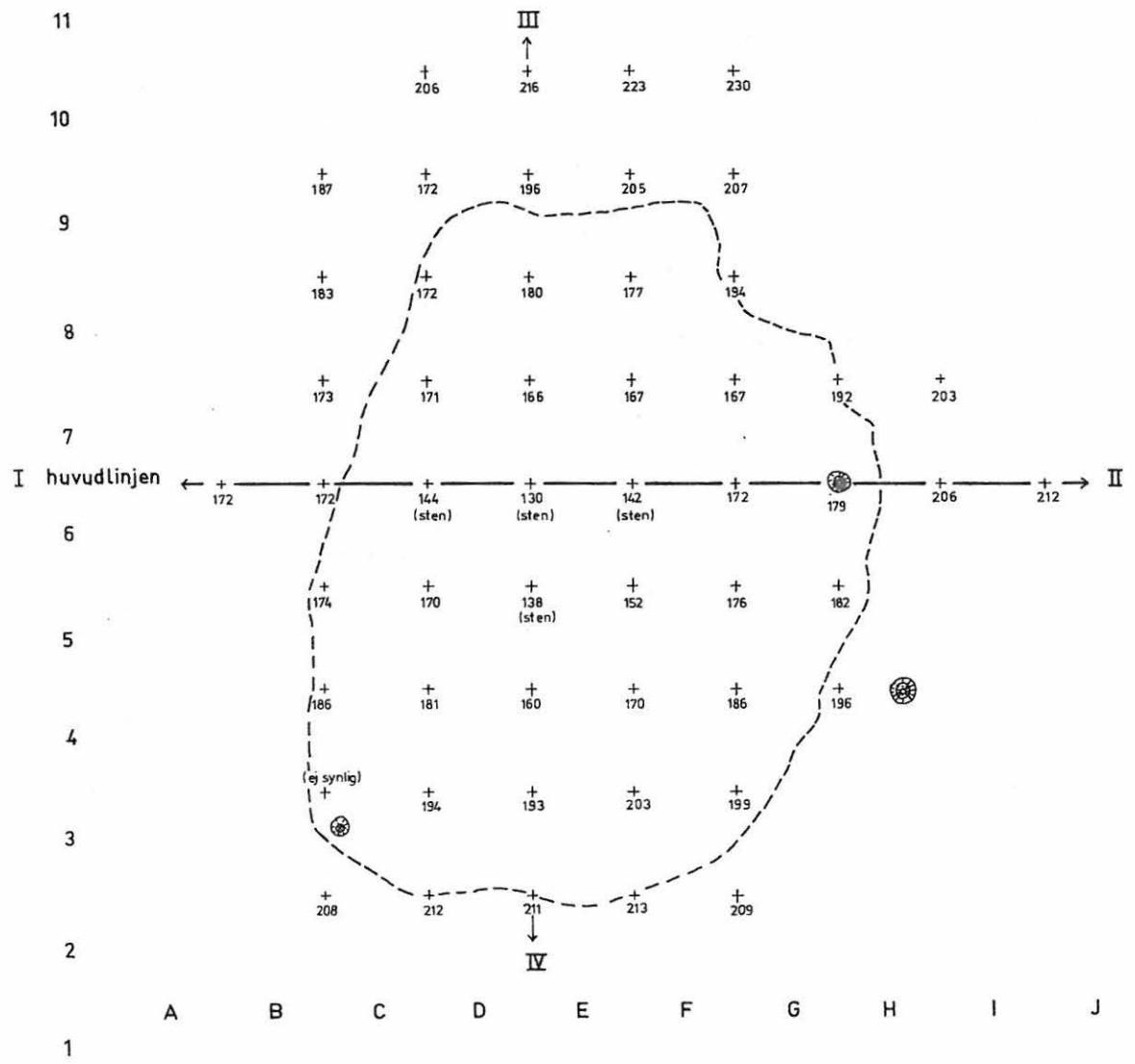
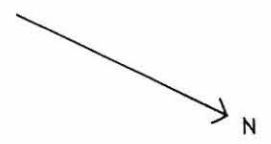
6967

6966

PETALAX, Rimossbacken
Mirja Miettinen 1974

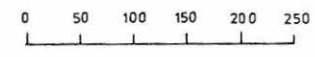
Röse 9
Skala 1:50
Fp. 095

Profil I-II

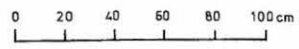

Profil III-IV

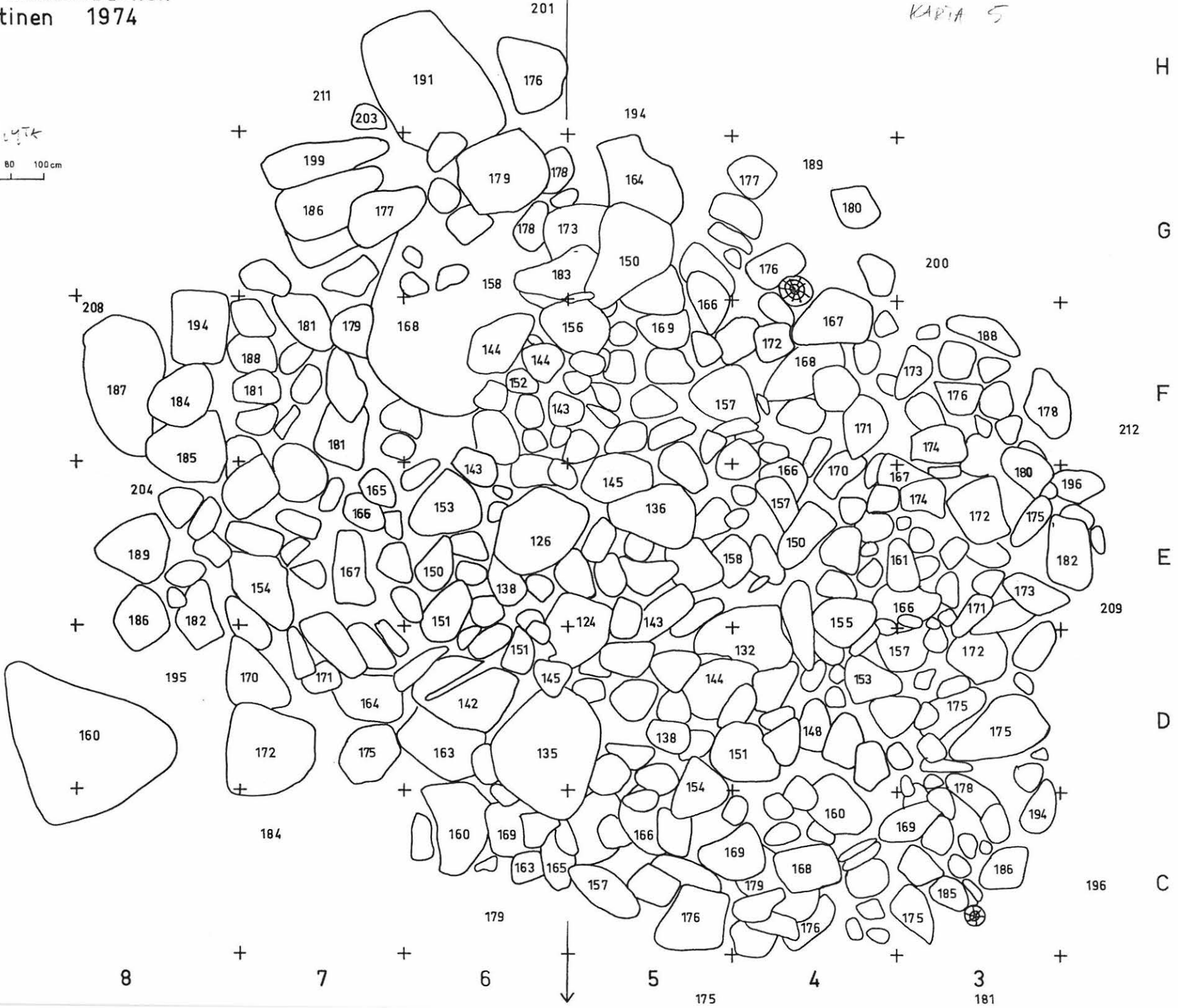

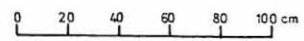
Röse 9
Skala 1:20
Fp. 095

STENLAGER 1 LYTK

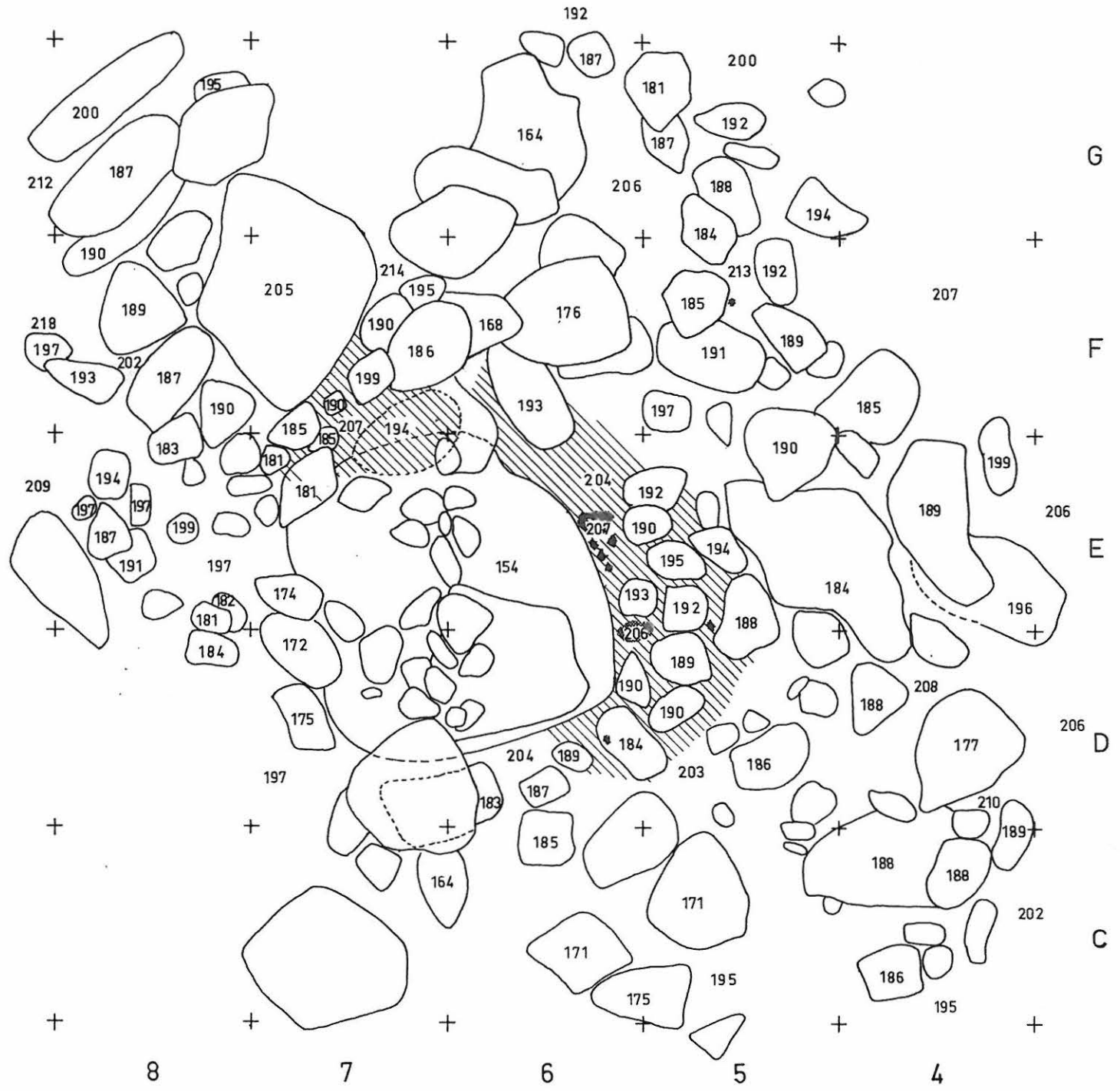
KAPPA 5 1.18

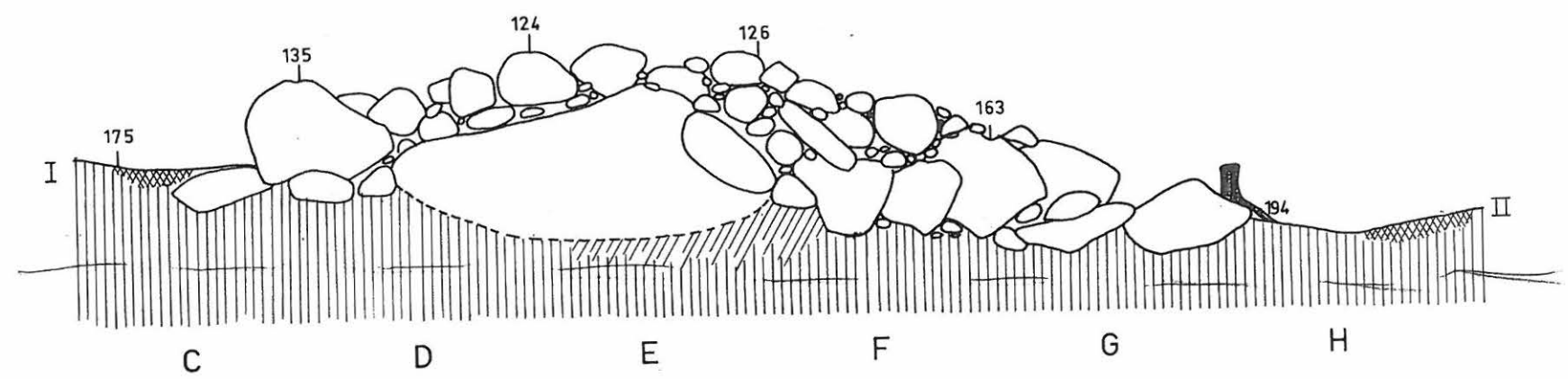
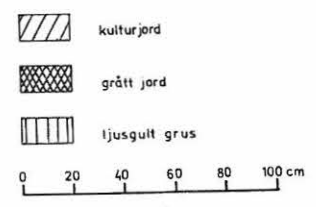
Röse 9
Skala 1:20
Fp. 095
BOTTENLAGER: *15/74*

- kal
- benbitar
- grått- och brunaktigt kulturjord
(benbitar, spridda)

PETALAX, Rimossbacken
Mirja Miettinen 1974

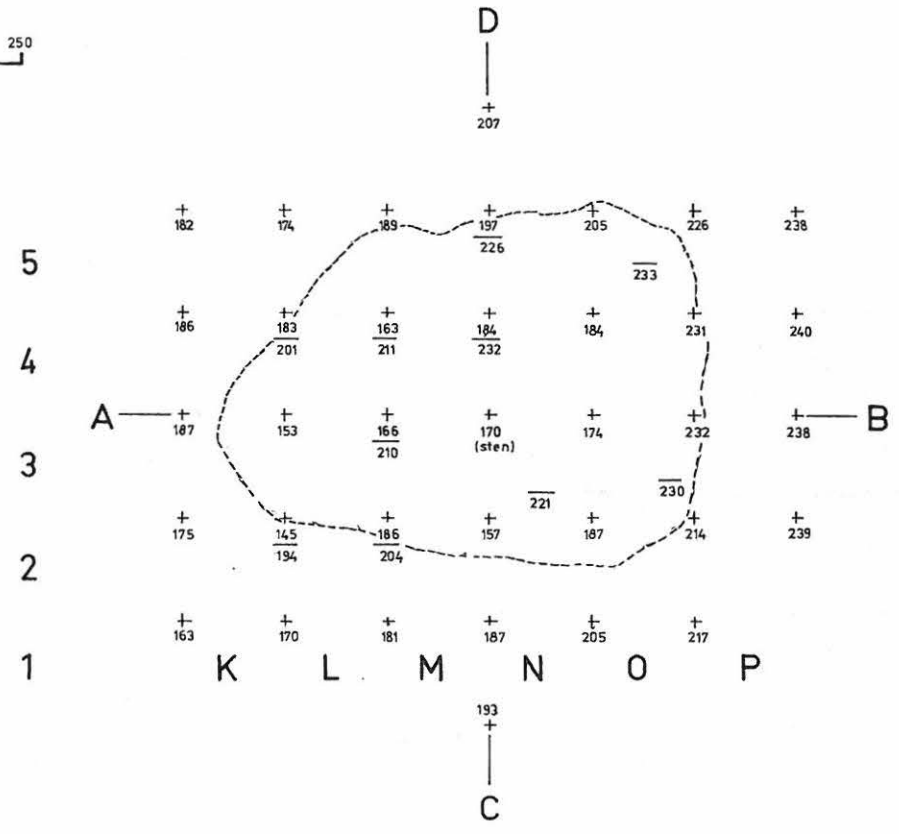
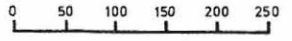
Röse 9
Profil mot väster (I-II)
Skala 1:20
Fp. 095

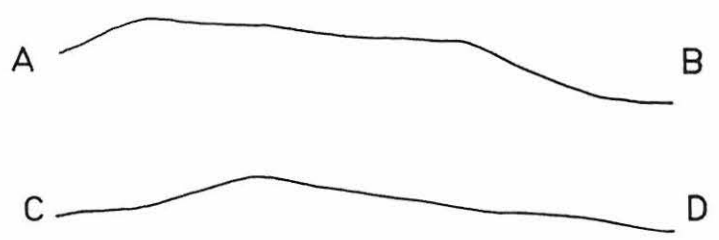
PETALAX, Rimossbacken
Mirja Miettinen 1974

Röse 19
Skala 1:50
Fp. 086

Avvägningar av ytan:

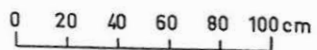

Ytprofiler:

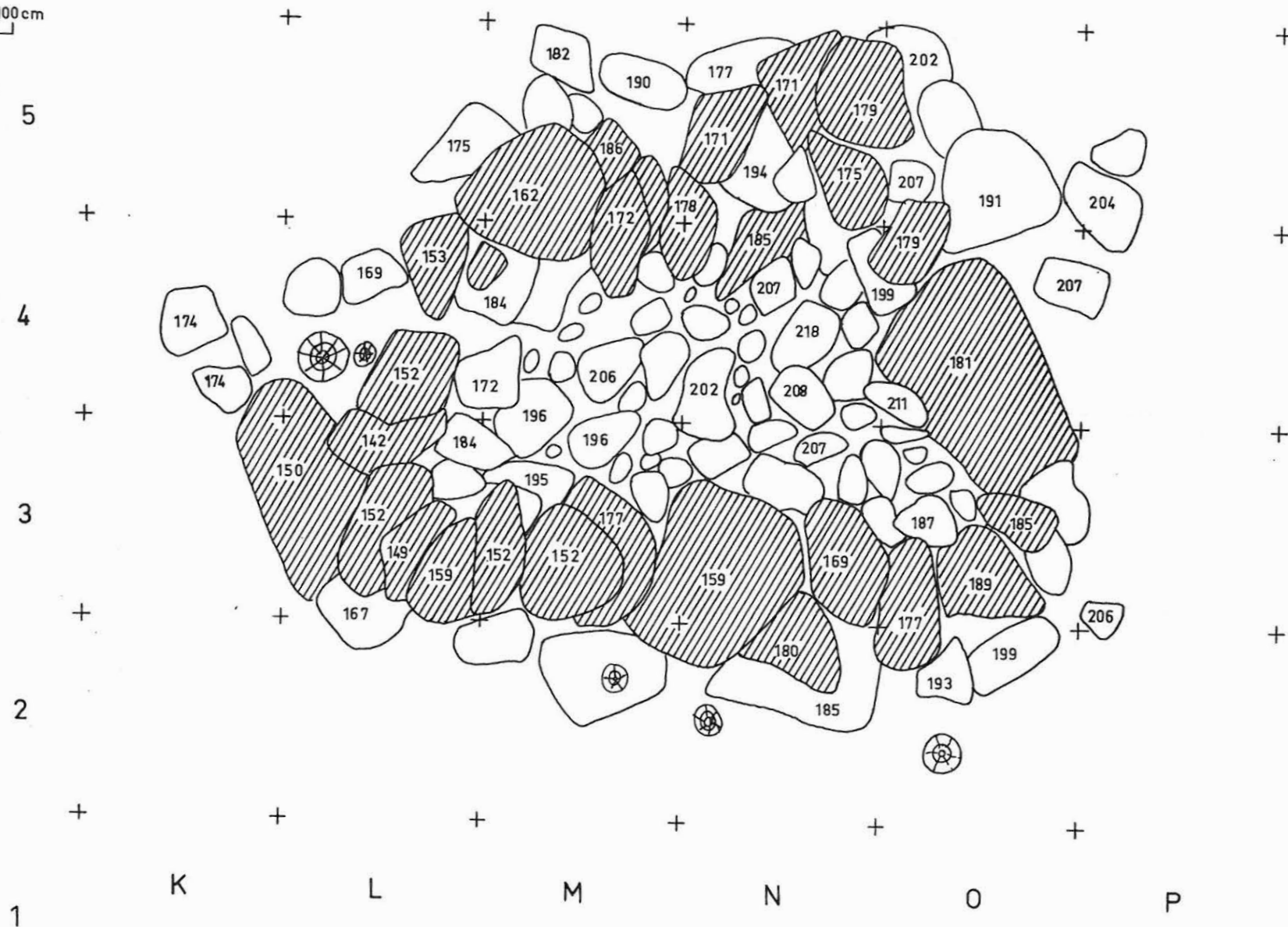
PETALAX, Rimossbacken
Mirja Miettinen 1974

Röse 19
Skala 1:20
Fp. 086

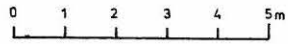
POHJATAID
SEINÄKIVET
VÄRIKIVET 5

8.29
KARTA 9

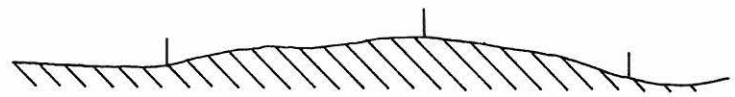
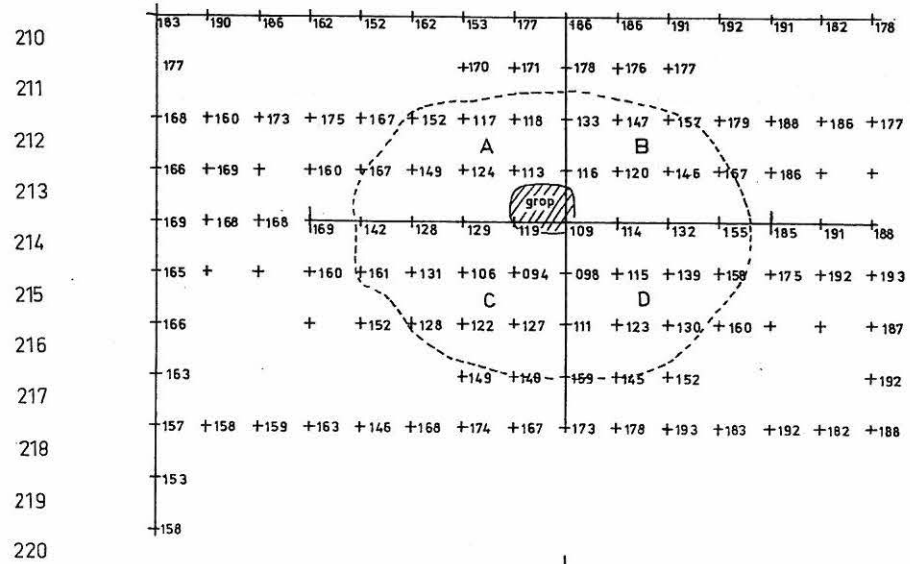
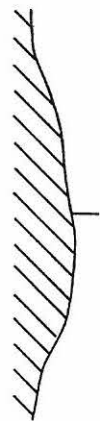

PETALAX, Rimossbacken
Mirja Miettinen 1975

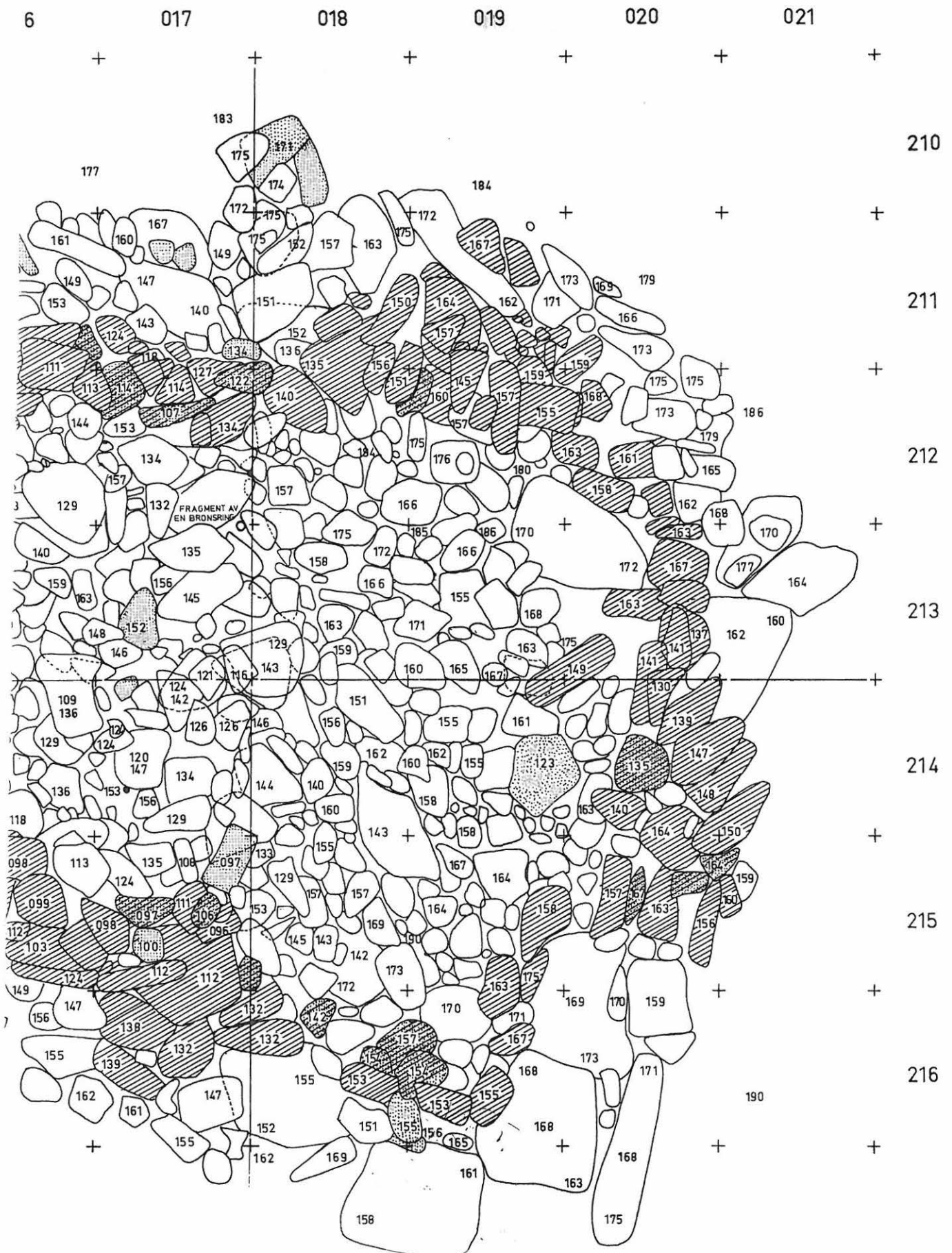
Röse 135
Ytavvågning
Skala 1:100
Fp. 129

007 008 009 010 011 012 013 014 015 016 017 018 019 020 021 022 023 024

KARJA II

PETALAX, Rimossbacken
Mirja Miettinen 1975

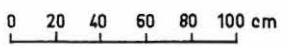
Röse 135
Skala 1:20
Fp. 129

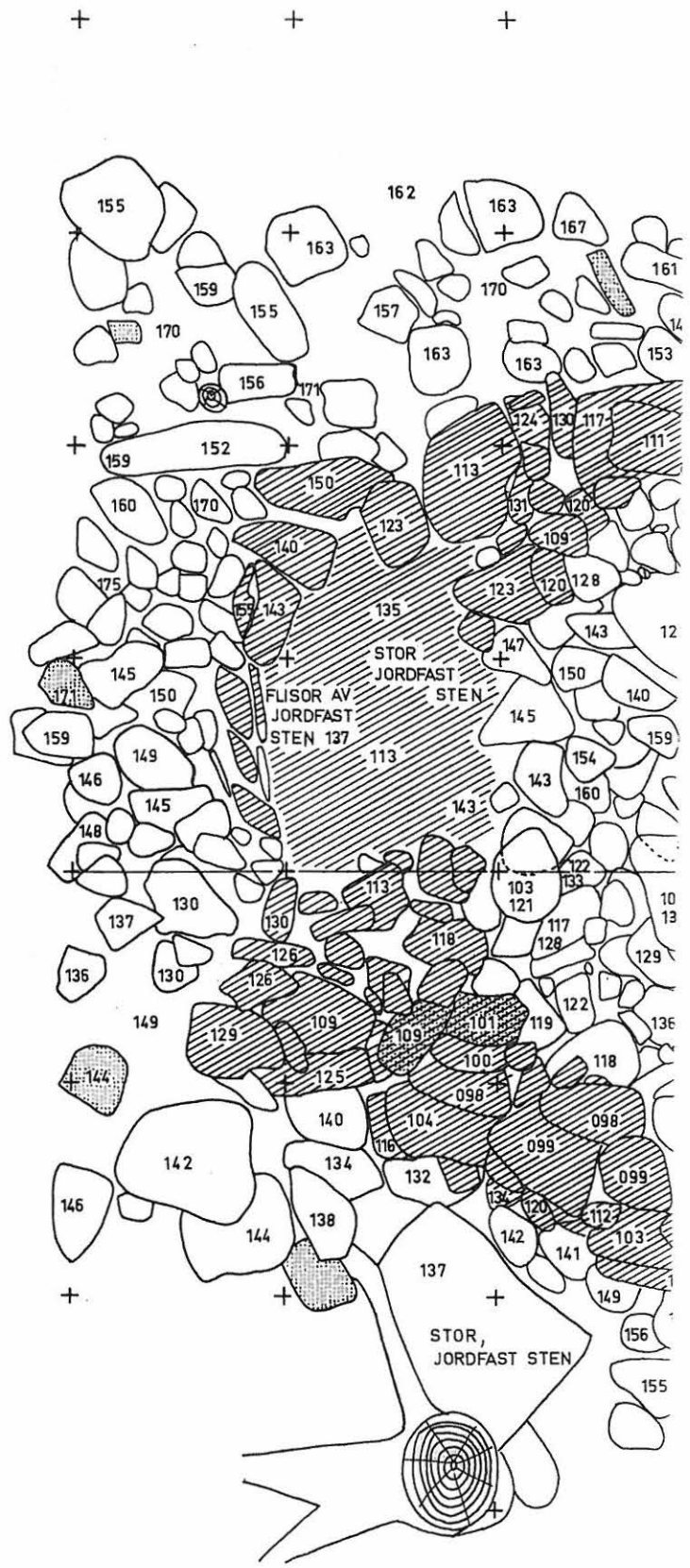
014

015

016

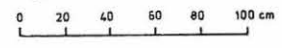

- röd sandsten
- stubbe
- stenar som hör till en kallmurad konstruktion

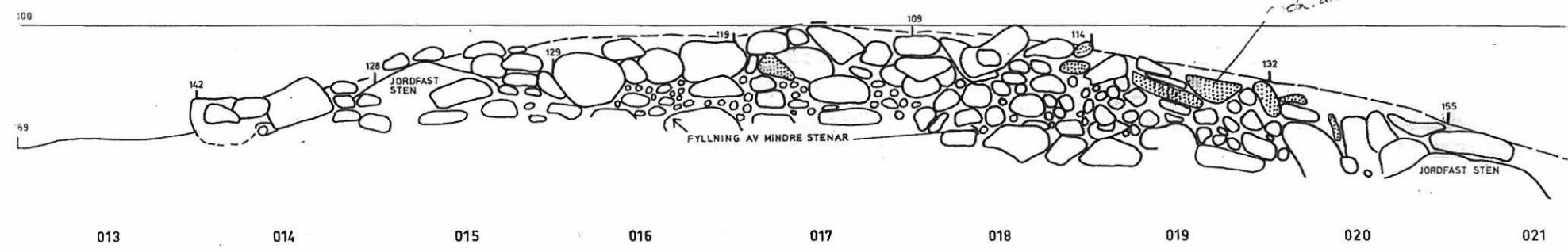

PETALAX, Rimossbacken
Mirja Miettinen 1975

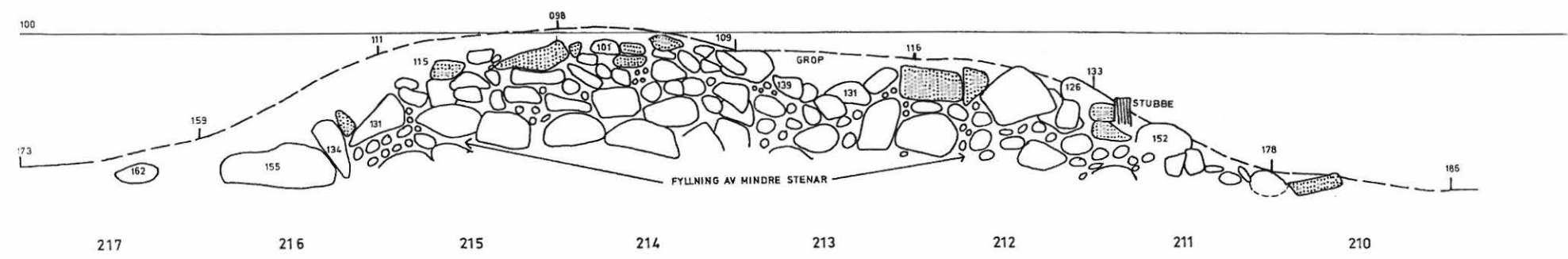
Röse 135
Skala 1:20
Fp. 129

Profil mot N

Profil mot W

44991

PETALAX s. 26

① RIMOSSBACKEN

Röykkiö 1
IDÄSTÄ

44992

Röykkiö 1
POHJOISESTA

44993

Röykkiö 8 IDÄSTÄ,
VAS. REUNASSA TUTKITAAN
RÖYKKIÖTÄ 9

MIRJA MIETTINEN -74

44994

PETALAX

D.27

① RIMOSSBACKEN

Röykkiö 5
POHJOISESTA

44995

Röykkiö 2
LOUNAASTA

44996

Röykkiö 27
LÄNNESTÄ

MIRJA NIETTINEN - 74

45006

PETALAX 1.28

RIMOSSBACKEN
RÖYKKIÖ 9

ENNEN RAIVAUSTA
SE:STÄ

45007

RÖYKKIÖT 9 ETU-
ALALLA JA 8. SEKÄ
TAAHMAISENA ISON
KIVEN KUPEELLA N:O 7

45008

ENNEN PAALUTUSTA
RISUT RAIVATTUNA,
NÄ:STÄ

45009

PETALAX A. 29

RIMOSSBACKEN
Röykkiö 9

ENNEN PAALUTUSTA
IDÄSTÄ

45010

SAKOIN,
LUNASTA

45011

PAALUTETTUNA
SE:STA

MIRJA MÄTTINEN -74

45012

PETALAX ^{1.30}
 RIMOSSBACKEN
 RÖYKKIÖ 9

PAALUTETTUNA,
 E:stä

45013

PAALUTETTUNA,
 LÄNSILUOTEESTA

45014

Työ ALKAA ITÄISESTÄ
 PUOLIKKAASTA,
 LÖUNAASTA

MIRJA MÄTTINEN-74

45015

PETALAX
RIMOSSBACKEN
Röykkö 19

ITÄISEN PUOLIKKON
AVAAKUNEN ALKAA,
IDÄSTÄ

45016

ITÄINEN PUOLIKKO
POHJAAN KAIVETTUNA
IDÄSTÄ

↓

45017

←
PROFIILI LÄNTEEN,
LUONNOKUT TULIIVAT
ISON KIVEN UURELTA

45018

PETALAX ^{h.32}
RIMOSBACKEN
Röykklög

LUUKURUJEN LöyTÖ-
KOHTAA TUTKITAAN

45019

LUUKURUJEN LöyTÖ-
KOHTA ISON KIVEN
VIERELLÄ.
LUOTEESTA

45020

LÄNTISEN PUD-
LISKON LUOTEIS-
REUNAA TUTKITAAN

MIRIA MIETTINEN-74

PETALAX
RIMOSSAACKEN
Röykkiö 9

45021

LÄNTINEN PUOLISKO,
TUTKITTAVANA
ETELÄSTÄ

45022

LÄNTINEN PUOLISKO,
TUTKITTAVANA
LÖUNASTA

45023

LÄNTINEN PUOLISKO,
KIVEYS PALJASTETTU-
NA
ETELÄSTÄ

45024

1.34
PETALAX
 RIMOSSBACKEN
 RÖYKKIÖ 9

LÄNTINEN PUOLISKO
 TURPEEN JA SAMMA-
 LEN POISTAMISEN JÄL-
 KEEN,
 STELÄSTÄ

45025

PETALAX HENBYGGS-
 FÖRENING JÄRJEСТИ
 INFORMAATIO TILAISUUS-
 DEN KAIVAUKSELLE

MIRIA MIETINEN-79

45026

PETALAX
RIMOSSBACKEN
Röykkiö 135

1.35

IDÄSTÄ ENNEN RAIVAUSTA

45027

POHJOISESTA ENNEN
RAIVAUSTA

45028

KOILLISESTA ENNEN
RAIVAUSTA

MIDIA MIETTINEN - 75

45029

PETALAX 1.36

RIMOSSBACKEN
Röykkiö 135

LÄNNESTÄ, RISUT RAIVATTU
OSAksi

45030

LÄNNESTÄ, ED. KUUVAN
KOIVU KAADETTU, RISUT
RAIVATTU.

45031

LÄNNESTÄ, RAIVATTUNA.
HUOH. KIVEYS (LADOTTUA
SEINÄMÄ) NUOLLEN OS.
KOHDESSA

HIDIA MIETINTÄ - 75

45032

PETALAX

1.37

RIMOSSBACKEN
RÖYKKIÖ 135

IDÄSTÄ, RAIUATUNA,
TURVE PÄÄLLÄ

45033

ETELÄSTÄ

45034

Pohjoisesta

MIRIA MIETTINEN. 75

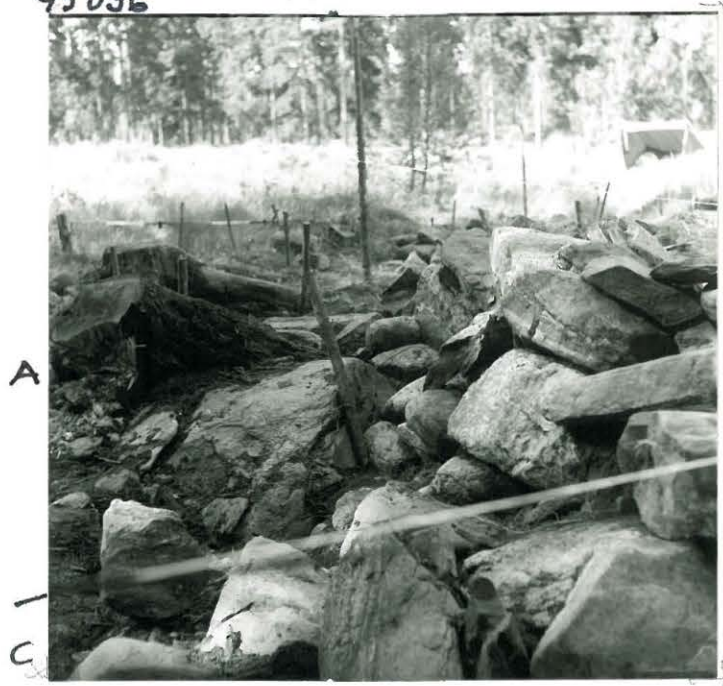
45035

PETALAX
RIMOSSBACKEN
Röykkö 135

SEKTORI A
LADOTTUA SEINÄMÄÄ,
OIK. ISON HAARKIVEN (KUULUU
SEINÄMÄÄN) OSA NÄKYVISSÄ.
NW:STÄ

45036

A
—
C

SEKTORIT A - C (VH. ETUALAMA)
LADOTTUA SEINÄMÄÄ
LOUNAASTA

45037

A
—
C

SEKTORIT A ja C
LOUNAASTA.
LADOTTUA SEINÄMÄÄ.

MIRIA MURTOINEN - 75

45038

PETALAX

s.39

RIMOSSBACKEN

Röykkö 135

SEKTORI C,
LADOTTUA SEINÄMÄÄ
ETUALALLA (EHEIN OSA)
LÄNNESTÄ

45039

SEKTORI C,
LADOTTUA SEINÄMÄÄ
(EHEIN OSA)

45040

SEKTORI C
SEINÄMÄÄ LÖUNASTA
YKSITYISKOHTA EHEIM-
MÄSTÄ KOHDASTA

MIRIA MIETTINEN-75

45041

PETALAX

n.40

RIMOSSBACKEN
Röykkiö 135

SEKTORI B, purettavana
huok. nuolien os. kohdissa
erik. selvästi hajonneen
kylmäkuurattun seinämän
jäännökset. NE:stä

45042

SEKTORI B, kylmäkuura-
tun kehan hajonnutta
mäpäättä röykkiön
reunalla, nuolikohdat
erik. selviä
NE:stä

45043

SEKTORI B
yksityiskohtia hajonneesta
kehasta

MIRIA MERTINEN-71

45044

PROFIILI D/B VÄLILLÄ

A.41

PETALAX

RIMOSSBACKEN

Röykkiö 135

SEKTORI D,
 PURETUNA OSAKSI,
 PROFIIILI SEKTORIN D JA
 B VÄLILLÄ KESK. JA OIK.
 VAS. PROFILIA D JA C VÄ-
 LILLÄ KAAKOJSTA

LÄNTEEN
 PROFIIILI D-C ← → PROFIIILI D/B POHJOISEEN

45045

SEKTORI D,
 DETALJI EDELLISESTÄ
 RÖYKKIÖN KESKELTÄ

45046

SEKTORI C,
 PROFILIA C-D SEKTORIN
 CPUOLELTA, ITÄIN
 (SEKTORI D TAUSTALLA PU-
 RETTU POHJAAN)

MIRIA MIETTINEN -75

PETALAX

RIMOSSBACKEN
Röykkö 185

45047

SEKTORI C, LADOTUN
SEINÄMÄN PÄÄLLYSTÄ
YLÄVUOSTOSTA LÄNNESTÄ

45048

SEKTORI D,
ETEELÄISTÄ KULMAA,
HUOK. SEINÄMÄSTÄ
HAJONNEET LITEÄT KIVET
VIISTOSTI PUSTYSSÄ KESK.

45049

PETALAX

0.43

RIMOSSBACKEN
Röykkiö 135

SEKTORIT D (ETUALALLA)
JA B OSAKSI PURETUINA

45050

SEKTORI D, PROFILI
LÄNTEEN (SEKTORIA C VASTAAN)
KAAKOSTA

MIRJA MIETINEN-75

45051

C

PETALAX 2.44

RIMOSSBACKEN
Röykkiö 135

SEKTORI A
POHJAA TUTKITAAN

45052

D

B

B

SEKTORI B
POHJAA TUTKITAAN

45053

Röykkiö ENNALLISTETTUNA
KAIUUKSEN JÄLKEEN
POHJOISESTA